

Данные об авторах

Каневская Ирина Николаевна, старший преподаватель

ЧВУЗ «Европейский Университет» Полтавский филиал

e-mail: irinkakan@online.ua

Уманец Сергей Владимирович, магистр образовательного степени «бизнес-администрирование»

ЧВУЗ «Европейский Университет» Полтавский филиал

Data on authors

Kanevska Iryna, senior lecturer

Senior lecturer, PHEI «European University», Poltava branch

e-mail: irinkakan@online.ua

Umanets Serhii, master of «business administration» degree

PHEI «European University», Poltava branch

Подано до редакції 05.03.2019

Прийнято до друку 02.04.2019

УДК 336

<https://doi.org/10.31470/2306-546X-2019-42-157-164>

СУЧАСНИЙ СТАН НЕПРЯМОГО ОПОДАТКУВАННЯ В УКРАЇНІ

Сотніченко О. А.

Актуальність дослідження. Питання регулювання економіки країни, яке спричинене одномоментним відкриттям кордонів України, лібералізацією цін та відсутністю повноцінної системи регулювання товарних потоків. Саме зазначений аспект, на наш погляд, має бути визначальним при розгляді сучасного непрямого оподаткування як інструменту регулювання економіки України.

Постановка проблеми. Сучасна економічна ситуація у країні зумовлює необхідність наповнення бюджету, що можна зробити шляхом оподаткування. Саме непрямі податки цілком і повністю лягають тягарем на плечі покупців, адже компанії включають дані податки у вартість своєї продукції. Тому важливо оцінити сучасний стан непрямого оподаткування з метою розробки ефективної фіскальної політики.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Провівши аналіз наукових праць з проблем дослідження, можна зробити висновок, що вчені зробили значний внесок в її розв'язання. Зокрема, визначили зміст поняття «непрямі податки» та запропонували моделі визначення даного поняття. Значний вклад в дослідження податкової системи та непрямих податків зокрема внесли: В. О. Подольська, В. Л. Андрущенко, А. І. Крисоватий, Ю. Б. Іванов, О. М. Десятнюк, Л. С. Захаркіна, О. В. Озерчук та інші.

Виділення недослідженої частини загальної проблеми. На сьогоднішньому етапі розвитку економіки України, аспекти непрямого оподаткування недостатньо розроблені, викладення їх має суперечливий характер, існує немало розбіжностей серед науковців у розумінні самої суті непрямих податків. Немає чітких напрямків та програм розробки непрямого оподаткування з метою забезпечення досконалої фіскальної політики держави.

Методи дослідження. У процесі дослідження були застосовані такі загальні та конкретні наукові методи дослідження: системний підхід, методи логічного узагальнення та порівняння, наукової абстракції, методи синтезу, логічного узагальнення та аналогій.

Методологічну базу дослідження склали наукові праці вітчизняних та зарубіжних учених та провідних фахівців, аналітичні матеріали з проблеми дослідження.

Мета дослідження. Розглянути поняття «непрямі податки». Розкрити реальний стан з даної проблематики. Вказати на шляхи покращення ситуації з метою забезпечення максимальної ефективності фіскальної політики держави. Показати, яким чином непрямі податки впливають на ціни та витрати покупців. Навести класифікацію непрямих податків. Розкрити позитивні та негативні сторони непрямого оподаткування.

Виклад основного матеріалу дослідження. Непрямі податки, по суті, виконують і забезпечують формування доходів Державного бюджету. При проведенні гармонізації податкового законодавства України з законодавством ЄС щодо непрямого оподаткування, безумовно, важливо враховувати особливості українських правових звичаїв у порівнянні із західною традицією права, хоча на відміну від інших галузей права податкове право різних правових систем є близьким щодо методу правового регулювання. Постійного регулювання та контролю з боку держави потребує фіскальна роль непрямих податків та стимулююча на макрорівні (запровадження пільг).

Висновки. В дослідженні розкрито реальний стан з даної проблематики, вказано на шляхи покращення ситуації з метою забезпечення ефективної фіскальної політики держави та наповнення державного бюджету України.

Ключові слова: непрямі податки, класифікація, державний бюджет, фіскальна служба, мито, акцизний збір, харчова промисловість, податок на додану вартість (ПДВ).

СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ КОСВЕННОГО НАЛОГООБЛОЖЕНИЯ В УКРАИНЕ

Сотниченко Е. А.

Актуальность исследования. Вопрос регулирования экономики страны, вызванный одномоментным открытием границ Украины, либерализацией цен и отсутствием полноценной системы регулирования товарных потоков. Именно указанный аспект, на наш взгляд, должен быть определяющим при рассмотрении современного косвенного налогообложения как инструмента регулирования экономики Украины.

Постановка проблемы. Современная экономическая ситуация в стране обуславливает необходимость наполнения бюджета, что можно сделать путем налогообложения. Именно косвенные налоги целиком и полностью ложатся бременем на плечи покупателей, ведь компании включают данные налоги в стоимость своей продукции. Поэтому важно оценить современное состояние косвенного налогообложения с целью разработки эффективной фискальной политики.

Анализ последних исследований и публикаций. Проведя анализ научных работ по проблемам исследования, можно сделать вывод, что ученые сделали значительный вклад в её решение. В частности, определили содержание понятия «косвенные налоги» и предложили модели определения данного понятия. Значительный вклад в исследование налоговой системы и косвенных налогов в частности внесли: В. О. Подольская, В. Л. Андрущенко, А. И. Крысоватый, Ю. Б. Иванов, О. М. Десятнюк, Л. С. Захаркина, О. В. Озерчук и другие.

Выделение неисследованной части общей проблемы. На сегодняшнем этапе развития экономики Украины, аспекты косвенного налогообложения недостаточно разработаны, выкладка их имеет противоречивый характер, существует немало разногласий среди ученых в понимании самой сущности косвенных налогов. Нет чётких направлений и программ разработки косвенного налогообложения с целью обеспечения совершенной фискальной политики государства.

Методы исследования. В процессе исследования были применены такие общие и конкретные научные методы исследования: системный подход, методы логического обобщения и сравнения, научной абстракции, методы синтеза, логического обобщения и аналогий.

Методологическую базу исследования составили научные труды отечественных и зарубежных ученых и ведущих специалистов, аналитические материалы по проблеме исследования.

Цель исследования. Рассмотреть понятие «косвенные налоги». Раскрыть реальное состояние по данной проблематике. Указать на пути улучшения ситуации с целью обеспечения максимальной эффективности фискальной политики государства. Показать, каким образом косвенные налоги влияют на цены и расходы покупателей. Привести классификацию косвенных налогов. Раскрыть положительные и отрицательные стороны косвенного налогообложения.

Изложение основного материала исследования. Косвенные налоги, по сути, выполняют и обеспечивают формирование доходов Государственного бюджета. При проведении гармонизации налогового законодательства Украины с законодательством ЕС относительно косвенного налогообложения, безусловно, важно учитывать особенности украинских правовых обычаев по сравнению с западной традицией права, хотя в отличие от других отраслей права налоговое право различных правовых систем близко к методу правового регулирования. Постоянного регулирования и контроля со стороны государства нуждается фискальная роль косвенных налогов и стимулирующая на макроуровне (введение льгот).

Выводы. В исследовании раскрыто реальное состояние данной проблематики, указано на пути улучшения ситуации с целью обеспечения эффективной фискальной политики государства и наполнения государственного бюджета Украины.

Ключевые слова: косвенные налоги, классификация, государственный бюджет, фискальная служба, таможенная пошлина, акцизный сбор, пищевая промышленность, налог на добавленную стоимость (НДС).

CURRENT STATE OF INDIRECT TAXATION IN UKRAINE

Sotnichenko O. A.

Relevance of the study. The issue of regulation of the country's economy caused by the simultaneous opening of the borders of Ukraine, liberalization of prices and the lack of a full-fledged system of regulation of commodity flows. It is this aspect, in our opinion, should be decisive when considering the modern indirect taxation as a tool for regulating the economy of Ukraine.

Problem statement. The current economic situation in the country necessitates the filling of the budget, which can be done through taxation. It is indirect taxes that entirely burden the shoulders of buyers, because companies include these taxes in the cost of their products. Therefore, it is important to assess the current state of indirect taxation in order to develop an effective fiscal policy.

Analysis of recent research and publications. After analyzing scientific works on the problems of research, we can conclude that scientists have made a significant contribution to its solution. In particular, we defined the content of the concept of «indirect taxes» and proposed models for the definition of this concept. A significant contribution to the study of the tax system and indirect taxes in particular have made O. V. Podolska, V. L. Andruschenko, A. I. Krisowaty, Y. B. Ivanov, O. M. Disatnuyk, L. S. Zakharov, O. V. Oserchuk and others.

Highlighting the unexplored part of the overall problem. At the present stage of development of the economy of Ukraine, aspects of indirect taxation are not sufficiently developed, their calculation is contradictory, there are many disagreements among scientists in understanding the essence of indirect taxes. There are no clear directions and programs for the development of indirect taxation in order to ensure a perfect fiscal policy of the state.

Method of research. In the process of research such General and specific scientific methods of research were applied: system approach, methods of logical generalization and comparison, scientific abstraction, methods of synthesis, logical generalization and analogies.

The methodological base of the research consists of scientific works of domestic and foreign scientists and leading experts, analytical materials on the research problem.

Purpose of research. Consider the concept of «indirect taxes». Reveal the real state of the problem. To point out ways to improve the situation in order to ensure maximum efficiency of the state's fiscal policy. Show how indirect taxes affect the prices and costs of buyers. Give the classification of indirect taxes. Disclose the positive and negative aspects of indirect taxation.

Presentation of the main material of the study. Indirect taxes, in fact, perform and ensure the formation of state budget revenues. When harmonizing the tax legislation of Ukraine with the EU legislation on indirect taxation, it is certainly important to take into account the peculiarities of Ukrainian legal customs in comparison with the Western tradition of law, although unlike other branches of law, the tax law of various legal systems is close to the method of legal regulation. The fiscal role of indirect taxes and incentives at the macro level (introduction of benefits) needs constant regulation and control by the state.

Summary. The study reveals the real state of this problem, indicated on the way to improve the situation in order to ensure effective fiscal policy of the state and filling the state budget of Ukraine.

Keywords: indirect taxes, classification, state budget, fiscal service, duty, excise tax, food industry, value added tax (VAT).

JEL Classification: E 62, H 22

Актуальність дослідження. Впродовж останніх двадцяти років перед Україною гостро стоїть проблема забезпечення економічного розвитку. Остання є надзвичайно складним явищем внаслідок свого комплексного характеру, що потребує належної уваги і до окремих його складових. Однією з таких складових є питання регулювання економіки країни, яке спричинене одномоментним відкриттям кордонів України, лібералізацією цін та відсутністю повноцінної системи регулювання товарних потоків. Пізніше воно стало однією з причин занепаду вітчизняної економіки та повільного відновлення її конкурентоспроможності. Саме зазначений аспект, на наш погляд, має бути визначальним при розгляді сучасного непрямого оподаткування як інструменту регулювання економіки України, оскільки його наявність ускладнює адаптацію досвіду тих країн, де подібні проблеми були відсутні.

Постановка проблеми. Сучасна економічна ситуація у країні зумовлює необхідність наповнення бюджету, що можна зробити шляхом оподаткування. Саме непрямі податки цілком і повністю лягають тягарем на плечі покупців, адже компанії включають дані податки у вартість своєї продукції.

У залежності від розмірів непрямих податків відбувається стимулювання або ж гальмування розвитку певних галузей, певних підприємств. Акцизний збір має великий вплив на харчову промисловість і, як ми можемо спостерігати, останніми роками тиск на дану галузь збільшується.

Регулюванням доходів і витрат держави займається фіскальна служба. Заходи фіскальної політики визначаються поставленою метою (боротьба з інфляцією, згладжування циклічних коливань економіки, зниження рівня безробіття).

Саме фіскальна політика може бути стимулюючою або стримуючою. Повсякчасне підвищення акцизного збору на тютюнові та алкогольні вироби спрямоване на те, щоб зменшити попит населення на дану продукцію. Однак через те, що дана політика є загальною, застосовується до всіх напрямків діяльності підприємств, не має ніякої диференціації – саме тому підприємства харчової промисловості зазнають негативного впливу.

Також останніми роками держава проводить агресивну фіскальну політику, при чому не здійснюючи прогнозу впливу такої політики на мікро- і макропоказники економіки. Непряме оподаткування в сучасних умовах повинно стимулювати економічний розвиток країни, сприяти створенню умов для залучення інвестицій, розвитку приватного бізнесу, сприяти зниженню податкового тягара, отриманню сталих доходів до Державного бюджету України.

Тому важливо оцінити сучасний стан непрямого оподаткування з метою розробки ефективної фіскальної політики. Сформульовано чітку проблематику і в даній статті буде розглянуто шляхи її вирішення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Провівши аналіз наукових праць з проблеми статті, можна зробити висновок, що вчені зробили значний внесок в її розв'язання. Зокрема, визначили зміст поняття «непрямі податки» та запропонували моделі визначення даного поняття.

Однак, проведені дослідження більшою мірою відносяться до країн зі стабільною економічною ситуацією і не зовсім придатні до застосування в реаліях економіки України, яка постійно знаходиться в стресовому, мінливому стані.

Значний вклад в дослідження податкової системи та непрямих податків зокрема внесли: В. О. Подольська [13], В. Л. Андрущенко [1], А. І. Крисоватий [8], Ю. Б. Іванов [7], О. М. Десятнюк [8], Л. С. Захаркіна [6], О. В. Озерчук [10] та інші.

Тому важливо розглянути дане питання та визначити як досягти наповнення державного бюджету за допомогою непрямих податків та, водночас, врахувати інтереси покупців, тобто громадян держави.

Виділення недослідженої частини загальної проблеми. На сьогоднішньому етапі розвитку економіки України, аспекти непрямого оподаткування недостатньо розроблені, викладення їх має суперечливий характер, існує немало розбіжностей серед науковців у розумінні самої суті непрямих податків. Немає чітких напрямків та програм розробки непрямого оподаткування з метою забезпечення досконалої фіскальної політики держави.

Методи дослідження. У процесі дослідження були застосовані такі загальні та конкретні наукові методи дослідження: системний підхід, методи логічного узагальнення та порівняння, наукової абстракції, методи синтезу, логічного узагальнення та аналогій.

Методологічну базу дослідження склали наукові праці вітчизняних та зарубіжних учених та провідних фахівців, аналітичні матеріали з проблеми дослідження.

Мета дослідження. Розглянути поняття «непрямі податки». Розкрити реальний стан з даної проблематики. Вказати на шляхи покращення ситуації з метою забезпечення максимальної ефективності фіскальної політики держави. Показати, яким чином непрямі податки впливають на ціни та витрати покупців. Навести класифікацію непрямих податків. Розкрити позитивні та негативні сторони непрямого оподаткування.

Остаточною метою статті є розгляд непрямого оподаткування, його залежність від економічної ситуації в країні, та формулювання рекомендацій щодо розробки ефективної політики у сфері непрямого оподаткування.

Виклад основного матеріалу дослідження. Непрямі податки встановлюються на товари і послуги у вигляді надбавок до ціни товару чи послуги, оплачуються покупцями при купівлі товарів та отриманні послуг, а в бюджет вносяться продавцями цих товарів та послуг.

Непрямі податки відіграють важливу роль у формуванні доходів Державного бюджету. Надходження від них у Державний бюджет перевищують 45 % його доходів. Види непрямих податків, їх платники, розміри, порядок стягування і сплати в бюджет встановлюються в законодавчому порядку.

Нині в Україні стягуються такі види непрямих податків: ПДВ, акцизний податок та мито.

Непрямі податки мають ряд переваг:

- простота та швидкість сплати, вилучення таких податків не потребує участі податкового апарату;
- є регулярними доходами бюджету і відносно стабільними, повне надходження до бюджету;
- впливають на сукупне споживання і таким чином через непрямі податки держава може впливати на споживання та структуру попиту і регулювати його
- рівномірність територіального розподілу.

До недоліків непрямого оподаткування можна віднести:

- не залежать від доходу окремих осіб;
- мають вплив на загаль процеси ціноутворення;
- обмежують розмір прибутку підприємств;
- необхідність правильного вибору товарів для оподаткування[1].

Аналізуючи наявні концепції поділу податків на прямі і непрямі, можна зробити висновок про певну умовність такого поділу. Однак це не є підставою для його ігнорування, оскільки і фіскальний, і регуляторний потенціали прямих і непрямих податків відрізняються. Тому як інструменти фіскального регулювання вони хоча й застосовуються одночасно, однак домінування тих чи інших податків залежить від рівня розвитку економіки, фази ділового циклу, цілей макроекономічного регулювання тощо.

Початком розвитку непрямого оподаткування можна вважати появу податків з обороту, які з часом трансформувалися у податок із продаж або податок на додану вартість. У світовій науці і практиці непрямі податки також називають акцизами або податками на споживання. Традиційно до їх складу включають податок на додану вартість (або податки з продажу), які називають універсальними акцизами, акцизні податки (специфічні акцизи) та мито. Необхідність використання податків на споживання представлена в теорії економіки добробуту з позицій порівняння економічної ефективності двох груп податків або з позицій їх відповідності критерію нейтральності. Відповідно до цієї теорії, податок на доходи, який стягується за тією ж ставкою, що й універсальний податок на споживання (універсальний акциз) породжують однакове надлишкове навантаження, внаслідок чого вони є еквівалентними, а тому рівноцінними податками [7]. На даний час розвиток непрямого оподаткування пов'язаний з підвищенням мобільності таких факторів виробництва, як капітал і праця, що звужує базу оподаткування прямими податками. Натомість споживання характеризується нижчою мобільністю, тому його оподаткування є надійнішою базою формування доходів бюджету.

Доцільно розглянути місце кожного із непрямих податків у податковій системі країни. Перш за все дослідимо сутність та значення ПДВ, який, згідно чинного законодавства, додається до ціни товару та представляє собою частину приросту вартості, що утворюється на всіх стадіях їх просування – від виробництва до продажу або перепродажу.

Якщо порівнювати українську практику застосування ПДВ із країнами з розвинутою ринковою економікою, то доцільно зауважити, що Україна має приблизно середню ставку даного податку, однак його економічна суть у країнах Європи дуже відрізняється.

Якщо там ПДВ є справді податком на ту додану вартість, яку додає підприємство перепродуючи товар, то в Україні він фактично є податком на збут. Адже відвантажена, але неоплачена продукція вже обкладається ПДВ. У тому разі, коли розмір податкового кредиту перевищує суму податкових зобов'язань платника,

ФІНАНСИ, ГРОШОВИЙ ОБІГ, КРЕДИТ

держава не поспішає вертати сплачений ПДВ підприємствам, затримка з відшкодуванням ПДВ веде до «вимивання» реальних коштів у підприємств, що значно погіршує їх фінансовий стан і сприяє поглибленню кризи неплатежів[10].

Наступним непрямим податком, який необхідно розглянути, є акцизний податок. На фінансовий стан суб'єктів підприємницької діяльності значний негативний вплив справляє сплата акцизного податку на імпортовані товари. Акцизний податок – це непрямий податок, що встановлюється на підакцизні товари та включається в їхню ціну.

Суб'єкти підприємницької діяльності зобов'язані сплатити акцизний податок під час митного очищення товару, а за алкогольні та тютюнові вироби – під час придбання марок акцизного податку. Відшкодування цих коштів буде тільки після реалізації товарів споживачам.

На фінансово-господарську діяльність суб'єктів господарювання, підприємств – платників акцизного податку негативний вплив також матиме місце тоді, коли встановлення або підвищення ставок податку призводить до підвищення цін, обмежуючи обсяг виробництва і реалізації продукції та створюючи затоварення.

Акцизний податок має негативний вплив на розвиток галузі харчової промисловості, адже нестійкість даного податку спричиняє загрозу для діяльності залежних від даного податку підприємств.

Сучасний рівень податкового навантаження на підприємства харчової промисловості, як у цілому по галузі, так і по окремих підприємствах, які виробляють алкогольні напої та тютюнові вироби, є значним і неоптимальним.

В Україні наявний суттєвий опосередкований податковий тиск, хоча його значення менше за відповідний показник у країнах ЄС. На підприємствах – виробниках алкогольних напоїв та тютюнових виробів – рівень акцизного оподаткування суттєво перевищує середньогалузевий показник внаслідок наявної значної специфічної акцизної складової.

Для вирішення цих проблем необхідно врахувати умови, що сприяють або перешкоджають перекладності акцизів у харчовій промисловості: тип або модель ринкової структури, розмір ставки податку, еластичність попиту та пропозиції, а також часовий фактор.

Третім непрямим податком є мито. Безперечно, мито займає своє особливе, окреме місце в системі обов'язкових платежів. Це, по суті, один із найдавніших обов'язкових платежів, що присутній у кожній без виключення національній системі фіскальних платежів.

Найбільший вплив мито має на внутрішні ціни в країні. У випадку знецінення національної валюти застосування мита є доцільним за наявності цінової конкуренції для національних виробників. При раціональному застосуванні мито дає змогу регулювати транскордонні потоки, ефективно впливати на внутрішню цінову політику країни.

Проведемо аналіз динаміки доходів Державного бюджету, податкових надходжень та питомої ваги податкових надходжень у доходах Державного бюджету за 2014–2017 роки (табл. 1) [12].

Згідно з даними, наведеними у таблиці 1, можемо підсумувати, що доходи державного бюджету з кожним роком зростають. Так, у 2017 році цей показник становив 627 млн. грн., що на 123 млн. грн. більше, ніж у 2016 році, та на 218 млн. грн. більше порівняно з 2015 роком. Аналогічна тенденція характерна для податкових надходжень.

Обсяг податкових надходжень у 2017 році становив 787 млн. грн., протягом 2015–2016 років це значення було меншим – 283 млн. грн. та 212 млн. грн. відповідно. Питома вага податкових надходжень у доходах державного бюджету у 2014 році становила 85,9%, у 2015 році – 81,1%, у 2016-му – 87,7%, у 2017-му – 71,5.

Таблиця 1. Аналіз структури доходів Державного бюджету України за 2014–2017 роки, млн. грн.

Показник	2014, тис. грн.	2015, тис. грн.	2016, тис. грн.	2017, тис. грн.	Відхилення по відношенню до	
					2015	2016
Доходи державного бюджету, в тому числі:	310653	503858	574659	787474	283616	212815
Податкові надходження	266843	408675	503875	627153	218478	123278
Питома вага податкових надходжень у доходах державного бюджету, (%)	85,9	81,1	87,7	71,5	-9,6	-16,2

Джерело: [12]

Проаналізуємо надходження непрямих податків до Державного бюджету України за 2014–2017 роки (таблиця 2) [12]. Аналізуючи дані таблиці 2, зазначимо, що надходження непрямих податків за останні 3 роки збільшилися. У 2017 році непрямих податків надійшло 659 млн. грн., що на 377 млн. грн. більше, ніж у 2015 році, та на 222 млн. грн. більше порівняно з 2016 роком.

Обсяг ПДВ у 2017 році значно зріс порівняно з 2015–2016 роками: на 323 млн. грн. та на 266 млн. грн. відповідно. Така сама ситуація спостерігається з акцизним податком, його значення зросло з 28 507,5 млн. грн. у 2014 році до 108 млн. грн. Нестійка тенденція присутня щодо надходжень мита. У 2017 році цей показник становив 49 млн. грн., що на 8 млн. грн. більше, ніж у 2016 році, та на 28 млн. грн. менше порівняно з 2015 роком.

На надходження акцизного податку вплинули такі фактори, як збільшення обсягів виробництва виноробної продукції, у тому числі вин виноградних, шампанського та вин ігристих.

Ставки акцизного податку на 2016 рік на спирт, алкогольні напої (крім натурального вина) підвищуються на 50%, на пиво й ігристе вино – на 100%, специфічна ставка акцизного податку та мінімальне акцизне податкове зобов'язання для тютюнових виробів збільшується на 40%, акциз на паливо – на 13%.

Таблиця 2. Аналіз непрямих податків до Державного бюджету України за 2014–2017 роки, млн. грн.

Показник	2014, тис. грн.	2015, тис. грн.	2016, тис. грн.	2017, тис. грн.	Відхилення по відношенню до	
					2015	2016
Всього, в тому числі:	184405	281189	346000	659138	377949	222138
ПДВ	144639	177777	235506	501762	323985	266256
Акцизний податок	28507	63110	90122	108293	45183	18171
Мито	11258	40300	20371	49083	8783	28712

Джерело: [11]

Для наочності зобразимо аналіз непрямих податків графічно (Рисунок 1).

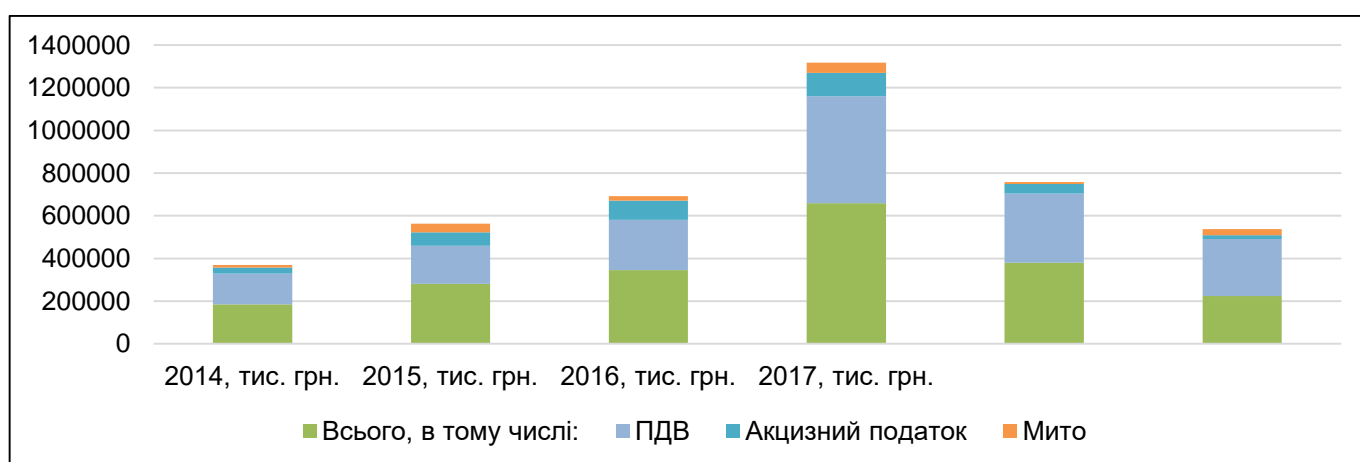

Рисунок 1. Аналіз непрямих податків 2014-2017 роки

Джерело: власні дослідження на основі даних [12]

Отже, враховуючи наведені дані, непрямі податки, по суті, виконують і забезпечують формування доходів Державного бюджету. Враховуючи перспективи інтеграції України до Європейського Союзу, потрібно гармонізувати національне податкове законодавство з законодавством ЄС, в тому числі й у сфері непрямого оподаткування. Потрібно зазначити важливість гармонізації національного законодавства для можливого подальшого вступу до ЄС.

Гармонізації податкового законодавства України з законодавством ЄС щодо непрямого оподаткування, має передувати фінансово-економічний аналіз таких змін. При проведенні гармонізації податкового законодавства України з законодавством ЄС щодо непрямого оподаткування, безумовно, важливо враховувати особливості українських правових звичаїв у порівнянні із західною традицією права, хоча на відміну від інших галузей права податкове право різних правових систем є близьким щодо методу правового регулювання [11].

З огляду на проведені дослідження, постійного регулювання та контролю з боку держави потребує фінансова роль непрямих податків та стимулююча на макrorівні (запровадження пільг) [2].

Універсальність непрямих податків та розширення їх бази оподаткування стримує інвестиційний та споживчий попит у зв'язку з ростом цін, проте дана тенденція залежить від зміни податкових ставок та еластичності ринкового попиту.

На цінову складову найбільший вплив чинить ПДВ, який є універсальним щодо категорій товарів, а тому зміна його ставок відображається на обсягах виробництва, споживання та, відповідно, цінах оподатковуваних товарів.

Макроекономічна цінова ситуація може змінюватися під впливом акцизного податку та мита, які застосовуються до структуроутворюючих видів продукції і, таким чином, при підвищенні ставок даних непрямих податків, розповсюджують інфляційні процеси на всю економіку.

Висновки. У дослідженні було розглянуто поняття «непрямі податки». Розкрито реальний стан з даної проблематики. Вказано на шляхи покращення ситуації з метою забезпечення максимальної ефективності фінансової політики держави. Показано, яким чином непрямі податки впливають на ціни та витрати покупців. Наведено класифікацію непрямих податків. Розкрито позитивні та негативні сторони непрямого оподаткування.

Можемо стверджувати, що податкова система України є недосконалою, адже спостерігається нерівномірний та несправедливий розподіл податкового навантаження. Існуючі непрямі податки гальмують

ФІНАНСИ, ГРОШОВИЙ ОБІГ, КРЕДИТ

розвиток підприємств, сприяють зростанню ухилення від сплати податків, відтоку капіталу закордон. Також негативний вплив на розвиток компаній чинить нестабільність податкового законодавства.

Тому, щоб покращити податкову політику держави та непрямого оподаткування зокрема, сформулюємо рекомендації:

- диференціювати застосування непрямих податків по типам підприємств;
- звернутися до закордонного досвіду функціонування непрямих податків;
- вдосконалення акцизного оподаткування в залежності від типу підакцизного товару;
- стабілізувати податкову політику, зокрема зменшити кількість змін стосовно ПДВ;
- оптимізувати непрямі податки з метою зниження інфляційних процесів у державі.

Таким чином, можемо говорити, що в дослідженні розкрито реальний стан з даної проблематики, вказано на шляхи покращення ситуації з метою забезпечення ефективної фіскальної політики держави та наповнення державного бюджету України.

Список використаних джерел

1. Андрущенко В. Л. Податкова система: Навчальний посібник. Київ, 2009. URL: http://culonline.com.ua/Books/Podatкова%20система_Andrushenko.pdf (дата звернення: 09.03.2019).
2. Глухова В. І. Податкові пільги як інструмент податкової політики держави / Стратегічні пріоритети в XXI столітті. Київ: СПД-ФО Пшонківський О.В., 2017. С. 91–93.
3. Види непрямих податків. URL: <https://studfiles.net/preview/5393918/page:3/> (дата звернення: 02.03.2019).
4. Законодавство України. Перелік термінів. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/term/17288> (дата звернення: 03.03.2019).
5. Зварич О. В. Податкові надходження: методологія прогнозування: монографія. Київ: КНТЕУ, 2013. 444 с.
6. Захаркіна Л. С. Роль і місце податкових надходжень у структурі зведеного бюджету України. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. 2016. № 19. С. 125–129.
7. Іванов Ю. Б., Майбуров І. А., Гончаренко Л. І. Реформування податкових систем: нова якість обговорення. Фінанси України. 2012. № 6. С. 114–124.
8. Крисоватий А. І., Іванов Ю. Б., Десятнюк О. М. Податкова система: Навчальний посібник. Київ, 2011. URL: <https://www.twirpx.com/file/405017/> (дата звернення: 05.03.2019).
9. Непрямі податки та особливості їх впливу на фінансово-господарську діяльність підприємств. URL: https://pidruchniki.com/17190512/finansii/nepriami_podatki_osoblivosti_vplivu_finansovo-gospodarsku_diyalnist_pidpriyemstv (дата звернення: 09.03.2019).
10. Озерчук О. В. Фіскальна ефективність непрямих податків в Україні. Наукові праці НДФІ. 2014. № 2 (67). С. 59–70.
11. Озерчук О. В., Райнова Л. Б. Фіскальна ефективність прямих податків в Україні та фактори, що на неї вплинули. Інвестиції: практика та досвід. 2014. № 8. С. 87–92.
12. Офіційний сайт Державної казначейської служби України. URL: <http://www.treasury.gov.ua> (дата звернення: 05.03.2019).
13. Офіційний сайт Державної фіскальної служби України. URL: <http://sfs.gov.ua> (дата звернення: 03.03.2019).
14. Подольська В. О. Фінансовий аналіз: Навчальний посібник. Київ : Центр навчальної літератури, 2007. 488 с.
15. Філімоненков О. С. Фінанси підприємств. URL: <http://fingal.com.ua/content/view/624/54/1/1/> (дата звернення: 03.03.2019).

References

1. Andruschenko V. L. Tax system: textbook. Kyiv, 2009. URL: http://culonline.com.ua/Books/Podatкова%20система_Andrushenko.pdf (date of treatment: 09.03.2009).
2. Glukhova, V. I. (2017) Tax benefits as a tool of state tax policy / Strategic priorities in the XXI century. Kyiv: SPD-FL Proscivsky O. V., P. 91-93.
3. The types of indirect taxes. URL: <https://studfiles.net/preview/5393918/page:3/> (date of treatment: 02.03.2019).
4. Legislation of Ukraine. List of terms. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/term/17288> (date of treatment: 03.03.2019).
5. Zvarych, O. V. (2013) Tax revenues: forecasting methodology: monograph. Kyiv: KNTEU, 444 p.
6. Zaharkina, L. S. (2016) The role and place of tax revenues in the structure of the consolidated budget of Ukraine. Scientific Herald of International humanitarian University, 19. P. 125-129.
7. Ivanov, Y. B., Mayburov, I. A. & Goncharenko, L. I. (2012) Reforming tax systems: a new quality of discussion. Finance of Ukraine, 6. P. 114-124.
8. Krisowaty, A. I., Ivanov, Y. B. & Desyatnyuk, O. M. (2011) Tax system: textbook. Kiev. URL: <https://www.twirpx.com/file/405017/> (date of treatment: 05.03.2009).
9. Indirect taxes and features of their influence on financial and economic activity of enterprises. URL: https://pidruchniki.com/17190512/finansii/nepriami_podatki_osoblivosti_vplivu_finansovo-gospodarsku_diyalnist_pidpriyemstv (date of treatment: 09.03.2019).

10. Oserchuk, O. V. (2014) *Fiscal efficiency of indirect taxes in Ukraine. Scientific works of the financial research Institute*, 2 (67). P. 59-70.
11. Oserchuk, O. V. & Rainova L. B. (2014) *Fiscal efficiency of direct taxes in Ukraine and factors that influenced it. Investment: practice and experience*, 8. P. 87-92.
12. Official site Of the state Treasury service of Ukraine. URL: <http://www.treasury.gov.ua> (date of treatment: 05.03.2009).
13. The official website of the State fiscal service of Ukraine. URL: <http://sfs.gov.ua> (date of treatment: 03.03.2009).
14. Podolska, V. O. (2007) *Financial analysis: a Training manual*. Kyiv : Center of educational literature, 488 p.
15. Filimonenkov, O. S. *Enterprise Finance*. URL: <http://fingal.com.ua/content/view/624/54/1/1/> (date of treatment: 03.03.2009).

ДАНИ ПРО АВТОРА

Сотніченко Олена Антонівна, кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів Національного університету харчових технологій
e-mail: Lena_sot@ukr.net

ДАНИЕ ОБ АВТОРЕ

Сотниченко Елена Антоновна, кандидат экономических наук, доцент кафедры финансов Национального университета пищевых технологий
e-mail: Lena_sot@ukr.net

ABOUT THE AUTHOR

Sotnichenko Olena Antonovna, Ph.D. in Economics, associate professor of Finance, National University of food technologies
e-mail: Lena_sot@ukr.net

Рецензент: Гнатенко Олена Андріївна, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансів Національного університету харчових технологій.

Подано до редакції 23.03.2019
Прийнято до друку 19.04.2019

УДК 336:368.1(477)

<https://doi.org/10.31470/2306-546X-2019-42-164-171>

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАТКОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ СТРАХОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

Воронкова О. М.

Оподаткування є одним з найдієвіших інструментів державного регулювання в періоди економічних криз та соціальної нестабільності. Податкове регулювання є важливим засобом непрямого впливу держави на різні аспекти соціально-економічного розвитку та діяльності платників податків і може чинити як стимулюючий, так і стримуючий вплив на страхову діяльність через оподаткування її фінансових результатів. Результативність такого впливу виявляється опосередковано, через позитивні або негативні зміни показників ефективності страхової діяльності. Вектор зміни цих показників має відповідати напряму податкового регулювання і корелювати з відповідними показниками сум податкових платежів. Багатоаспектність впливу податків на результати страхової діяльності в умовах динамічного соціально-економічного та інституційного середовища в Україні зумовлює необхідність постійної актуалізації аналітичних досліджень ефективності податкового регулювання з метою посилення його стимулюючого впливу на страховий сектор.

Предметом дослідження є комплекс показників, які характеризують вплив податкового регулювання на страхову діяльність в Україні через механізм прибуткового оподаткування її фінансових результатів. Метою роботи є аналіз сучасного стану податкового регулювання страхової діяльності та актуалізація його перспектив в Україні. В процесі дослідження використовувалися методи спостереження, аналізу, порівняння та логічного узагальнення.

У роботі проаналізовано фінансові показники, які характеризують ефективність діяльності страхових компаній, а також податкові зобов'язання по податку на прибуток підприємств у розрізі видів діяльності страховиків. Також проведено аналіз макроекономічних показників, які характеризують податкове навантаження на страховиків по податку на прибуток підприємств та його частку у відповідних надходженнях до бюджету. На основі співвіднесення виявлених тенденцій ефективності страхової діяльності та її оподаткування на мікро- і макrorівні оцінено регулюючий вплив прибуткового оподаткування на страхову діяльність.